

BODNÁR M. ISTVÁN

Márkus György (visszavont) doktori eljárásáról

Márkus György akadémiai doktori eljárása a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 1989. október 3-i ülésén elfogadott indítvány alapján indult meg. Az indítványról Berend T. Iván, az akadémia elnöke Márkust másnap, 1989. október 4-én kelt levelében értesítette. Az indítvány értelmében az Elnökség kezdeményezni akarta Heller Ágnes, Márkus György és Szelényi Iván akadémikusi jelölését az MTA 1990 májusában sorra kerülő 150. közgyűlésén. Heller Ágnes még emigrációba kényszerítése előtt megszerezte a filozófiai tudományok doktora fokozatot, Márkus (és Szelényi) esetében azonban a tagjelöléshez – mint Berend T. írta – „még a jövő tavaszi Közgyűlés előtt sort kelleni keríteni a »tudományok doktora« fokozat elnyerési eljárására is. Ezért kérlek, jelöld meg – és postázd – egy a kandidátusi fokozat megszerzése óta megjelent könyvedet, melyet akadémiai doktori disszertációként vehetnénk figyelembe.”

Márkus október 23-án, Sidneyben kelt válaszlevelében az MTA elnökségének megtisztelő javaslatát elfogadta és megköszönte. Doktori disszertációnak szárvá az 1986-ban a Boston Studies in the Philosophy and History of Science sorozatban angolul is megjelent *Language and Production: A Critique of the Paradigms* című kötetét postázta Berend T. Ivánnak. Egy akadémiai doktori eljáráshoz azonban eljárási díj, űrlapok, az űrlapok mellékletei és a disszertáció további négy példánya is tartozik. Ezeket Márkus november 29-én küldte meg az MTA Elnökségi titkárság vezetőjének.

Mindeközben az Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága is munkába vette a soron kívüli doktori eljárást. Kelemen János és Sziklai László előterjesztése alapján a TMB Filozófiai Szakbizottsága november 28-án az eljárás lefolytatásáról dönt, opponenseket, bizottságot, bizottsági elnököt jelöl ki. Az eljárás során azonban homokszem került a gépezetbe: a TMB Plénuma 1990. február 28-i ülésén az opponensek személyére tett javaslatot két ponton is módosította. Mindezt annak ellenére, hogy az eredeti javaslatban szereplő bírálókat a hivatal már február 20-án opponensi vélemény elkészítésére felkérte, és a védést 1990. március 30. de. 10 órára kitűzte. Érthető okokból az opponensi kör módosítása

némi kavarodást okozott, de ezzel együtt, magukat az opponensi véleményeket a kért március 20-i határidővel benyújtották.

A védésre ennek ellenére nem került sor. Az MTA Elnökségi Titkárság vezetője ugyan 1990. február 20-i telexében jelezte Márkusnak, hogy a TMB a védést március 30-ra tűzte ki, és egyúttal kéri, hogy Márkus „a védelem előtt két héttel jöjjön haza, hogy az értekezés védésével kapcsolatos kérdésekre adandó válaszra felkészülhessen”, ez a – magyar nyelvű – telex azonban (melyet március 20-án újabb magyar nyelvű telex követett) március 22. előtt nem jutott el a címzetthez. Így aztán a doktori védésre a kitűzött időpontban nem kerülhetett sor, a doktori eljárást visszavonták. Ekkorra azonban a doktori eljárásra már valójában nem is volt feltétlenül szükség, mivel az MTA 1990. februári rendkívüli közgyűlése új akadémiai alapszabályokat fogadott el. Ezekben megjelent egy új tagsági kategória – a külső tagság kategóriája is. Mivel ennek az új tagsági kategóriának – a levelező és a rendes tagsággal ellentétben – a „tudományok doktora” fokozat nem lett előfeltétele, az MTA májusi rendes közgyűlése Márkus Györgyöt az akadémia külső tagjának választhatta meg.¹

¹ Köszönettel tartozom Dr. Hay Diánának, az Akadémiai Levéltár igazgatójának tanácsaiért, ezen belül is kiváltképp azért, hogy felhívta a figyelmem az MTA 1990. februári rendkívüli közgyűlésére, mivel a történetek megértéséhez elengedhetetlen annak figyelembevétele, hogy a „külső tagság” kategóriája a menet közben visszavont doktori eljárás idején került be az MTA alapszabályába.